

Om familien Mowinckel

Den første Mowinckel kom til Bergen fra Tyskland i 1735-40, rett før det Hanseatiske kontor ble nedlagt. Tyskerne fortsatte å sende sine sønner til Norge for å lære handel.

Den første het Johan Ludwig Mowinckel og kom fra Collenrade syd for Bremen. Hans far het Johan Ernst Mowinckel f. i 1681 og er den første Mowinckel vi kjenner til. En av Johan Ludwigs sønner het også Johan Ernst som fikk 18 barn med sin kone. Siden delte slekten seg i to grener. Den ene med Johan Ludwig og den andre med Johan Ernst som forfedre. Begge drev opprinnelig med nordlandshandel på Bryggen, hvor de fikk kjøpt handelsgårder. Johan Ludwig kjøpte gården Bratten inne ved torget, men i 1757 kjøpte han Enhjørningsgården på Bryggen. Johan Ludwig konsentrerte seg etterhvert om eksport av tørrfisk og etablerte rederi for eksport, mens Johan Ernst konsentrerte seg om import av kolonialvarer og videresalg til Nord-Norge.

Johan Ernst, født i 1860 etablerte J. E. Mowinckel i 1882 og ble aksjeselskap i 1912. Under bergensbrannen i 1916 brant firmaet, som lå der Kløverhuset nå ligger, ned til grunnen, men ble reetablert. Johan*Ernst drev dette med sine 3 sønner og drev også smørfabrikken Orion, senere Mowinckels Margarinfabrikk under ledelse av Ragnar Mowinckel, Broren Thorolf, den eldste, flyttet til Oslo og drev engrosfirmaets filial der, senere Schee, Aas & Mowinckel. Mens den yngste sønnen Birger sen. drev videre kolonialfirmaet i Bergen. Tidene endret seg. Firmaet hadde i 1932 bygget et stort, og den gang moderne, kontor og varelager i betong, i C. Sundtsgate 39.

Det ble sterkt skadet i eksplosjonsulykken i Bergen 20.april 1944 og 5 medarbeidere mistet livet. 1960 årene var all varehåndtering på gamlemåten blitt utdatert. Nå var det paller og gaffeltrucker og en-planslagre som gjaldt. Flere og flere grossister slo seg sammen i Bergen, Oslo og Trondheim. A/S J.E Mowinckel slo seg sammen med den største konkurrenten M.G.Riisøen og så kom Mohr&Giertsen og litt senere Blydt-Svendsen med. Dette var Norges største fusjon bransjen og firmet A/S Univest bygget i 1967, det som den gang var Norges største dagligvaregrossistanlegg i Kanalveien på Mindemyren med Birger Mowinckel jr. som sjef i 25 år. De to brødrene Knut og Johan Frederik var med og Edvard

Kringstad, Gulla
Portrett av Birger Mowinckel

195/1 *Olje på lerret. 50 x 50, 2019 (fra foto 2006)*

Riisøen ble styreformann i selskapet. Da Riisøen solgte seg ut overtok Mowinckel aksjemajoriteten i Univest. Etter først 30 lagre i Nord-Norge så 15 og til sist 5 moderne lagre i Tromsø, Alta, Hammerfest, Vadsø og Kirkenes, var Univest en stor aktør i Nordlandshandelen. Men Rundt år 2000 ble innholdet i engros forretningen i Univest, etter press, solgt til REMA og Norgesgruppen, som begge ønsket å integrere engros og detaljhandel.

Dermed ble Mowinckel og Univest det siste Bergensfirma som drev engros handel med Nord-Norge etter 500 år, og kanskje mere.

Nord-Norge forsynes i dag med dagligvarer fra Remas sentrallager i Narvik og fra Norgesgruppens firma og lager i Tromsø. Fremdeles er der kanskje noen tørr-fiskeeksportører igjen i Bergen, men det aller vesentlige av tørr-fisken eksporteres i dag direkte fra firmaer i Nord-Norge.

A/S J.E.Mowinckel eksisterer i dag i beste velgående etter snart 150 år, med sine 3 kontorbygg på Nordnes og Univestbygget i Kanalveien, men i sistnevnte blir der store forandringer dessverre, grunnet By-banen til Fyllingsdalen.